

לעילוי נשמת
שלום בן משה

משניות של השבוע הבא

Next Week's Mishnayos

גליון
4

ברכות פרק ח'

כַּעֲבָבִים. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

א אלו דברים שבין בית שמאי ובית הלל
בסעודה:

בית שמאי אומרים: מברך על היום ואחר כך
מברך על היין.

מברך על היום - בתחילה קידוש היום, ואחר
כך מברך על היין "בורא פרי הגפן". שתחילה
קדש היום, ואחר כך בא היין על השולחן
בשביל היום, וכשם שקדם לכניסה, כך קודם
לברכה.

ובית הלל אומרים: מברך על היין ואחר כך
מברך על היום.

מברך על היין - תחילה, והוא הדין למקדש
על הפת. שהיין או הפת גורמים לקידוש היום,
שאם אין לו יין או פת, לא יקדש.

ב בית שמאי אומרים: נוטלין לידים ואחר
כך מוזגין את הכוס, ובית הלל אומרים: מוזגין
את הכוס ואחר כך נוטלין לידים.

בית שמאי אומרים נוטלין לידים ואחר כך
מוזגין את הכוס - שאם אפה אומר מוזגין את
הכוס תחילה, גזירה שמא יטמאו משקים שנפלו
באחורי הכוס מחמת הידים. שהידיים קודם
נטילה תורת שני לטומאה יש להן, ומטמאים
את המשקים להיות תחילה, ויחזרו המשקים
ויטמאו את אחורי הכוס.

שהמשקים שנטמאו מטמאים פלים מדרבנן,
אלא שהקילו בטומאה זו - שכלי שנטמאו
אחוריו במשקים טמאים לא נטמא תוכו ולא

ברכות פרק ז'

ד שלשה שאכלו כאחד. אינו רשאי לחלק.

אינו רשאים לחלק - מפנין שחלה עליהם
חובת זימון.

וכן ארבעה וכן חמישה.

וכן ארבעה וכן חמישה - אין השלשה
מזמנין לעצמן והיחיד חלק מהן, דאיהו נמי
אקבע בחובת זימון.

ה ששה נחלקין, עד עשרה. ועשרה אינו
נחלקין, עד שיהיו עשרים.

ששה נחלקים - כדי זימון לכאן וכדי זימון
לכאן, עד עשרה. אבל עשרה אין נחלקים,
דאתחייבו להו בזימון שיש בו הזכרת השם, עד
שיהיו עשרים, ואז יחלקו לשתי חבורות אם
ירצו.

ו שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד -
בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו, הרי אלו
מצטרפים לזימון, ואם לאו, אלו מזמנין לעצמן
ואלו מזמנין לעצמן.

ואם לאו אלו מזמנין לעצמן - ובזמן ששמש
אחד משמש לשתי החבורות, אף על פי שאין
רואים אלו את אלו, השמש מצרפן.

אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים -
דברי רבי אליעזר, וחכמים אומרים: מברכין.

אין מברכין על היין - בורא פרי הגפן.

עד שיתן לתוכו מים - לפי שהיה יינם חזק
מאד, ולא היה ראוי לשתיה בלא מים. הילכך
אפתי לא אישתני למעלייתא, ולא זז מברכתו
הראשונה, ומברכין עליו בורא פרי העץ

ברכות
פרק ח'

ולא יָדִיו וְלֹא אֲגָנוּ. וְסִבְרֵי בֵּית שְׁמַאי אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכּוֹס שְׁאַחֲרָיו טְמֵאוֹת, אִף עַל פִּי שְׁלֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ, גְּזִירָה שְׁמָא יִנְתָּזוּ נִיצוּצוֹת מִתּוֹכוֹ עַל אַחֲרֵי הַכּוֹס, וַיִּקְבְּלוּ הַמְּשַׁקֵּין טוּמְאָה מִחֲמַת אַחֲרָיו, וַיִּטְמְאוּ אֶת הַיָּדִים.

וְכִינּוּן דְּאֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי שְׁאַחֲרָיו טְמֵאוֹת, נוֹטְלִין לַיָּדִים תְּחִילָה וְאַחַר כֵּךְ מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס, כְּדִי שְׁלֹא יִקְבְּלוּ הַמְּשַׁקֵּים שְׁאַחֲרֵי הַכָּלִי טוּמְאָה מִחֲמַת יָדִים, וְנִמְצְאוּ אַחֲרֵי הַכָּלִי טְמֵאִים מִחֲמַת אוֹתָן מְשַׁקֵּים, וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּאִסּוּר.

וּבֵּית הַלֵּל סִבְרֵי אֵין אִיסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי שְׁאַחֲרָיו טְמֵאוֹת. הֵילֵכְךָ מוֹזְגִים אֶת הַכּוֹס תְּחִילָה וְשׁוֹתִים אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּךְ נוֹטְלִין לַיָּדִים.

שְׂאֵם אַתָּה אוֹמֵר נוֹטְלִין לַיָּדִים תְּחִילָה וְאַחַר כֵּךְ מוֹזְגִים אֶת הַכּוֹס, גְּזִירָה שְׁמָא יִהְיוּ אַחֲרֵי הַכּוֹס טְמֵאִים, שְׁמוּתָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי שְׁאַחֲרָיו טְמֵאִים, וְלֹא יִהְיוּ יָדָיו נְגוּבוֹת יָפֵה, וַיִּטְמְאוּ אַחֲרֵי הַכָּלִי הַמְּשַׁקֵּין שְׁבִידָיו, וְאוֹתָן מְשַׁקֵּין שְׁנַעֲשׂוּ תְּחִילָה יַחֲזְרוּ וַיִּטְמְאוּ אֶת הַיָּדִים, וְנִמְצְאוּ אוֹכְלֵי בְּיָדִים מְסוּאָבוֹת.

ג **בית שמאי אומרים:** מקנח ידיו במפה ומניחה על השולחן, ובית הלל אומרים: על הכסת.

מְקַנֵּחַ יָדָיו בַּמִּפָּה - מְנַטִּילַת מַיִם רֵאשׁוֹנִים, וּמְנִיחָה עַל הַשּׁוֹלְחָן, וּמְקַנֵּחַ בָּהּ יָדָיו תָּמִיד מִזִּזְמַת הַתְּבָשִׁיל.

וְלֹא יִנְיַחָה עַל הַכֶּסֶת שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בָּהּ, גְּזִירָה שְׁמָא יִהְיֶה הַכֶּסֶת רֵאשׁוֹן לְטוּמְאָה, וַיִּהְיֶה מְשַׁקֵּה טוֹפַח בַּמִּפָּה מִחֲמַת נִיגוּב הַיָּדִים, וְאוֹתוֹ מְשַׁקֵּה כְּשֶׁנּוֹגֵעַ בַּכֶּסֶת נַעֲשֶׂה רֵאשׁוֹן - דְּלַעוֹלָם הַמְּשַׁקֵּים נַעֲשׂוֹת תְּחִילָה, וְחֹזֵר וּמִטְמֵא אֶת הַיָּדִים כְּשֶׁמְקַנֵּחַ בָּהּ תָּמִיד בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה.

אֲבָל בְּשׁוֹלְחָן לִיכָא לְמַגְזֵר הָכִי, שְׁאַסּוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוֹלְחָן שֶׁהוּא שְׁנֵי לְטוּמְאָה.

וּבֵּית הַלֵּל סִבְרֵי מוּתָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוֹלְחָן שֶׁהוּא שְׁנֵי לְטוּמְאָה. הֵילֵכְךָ לֹא יִנְיַח הַמִּפָּה עַל הַשּׁוֹלְחָן, שְׁמָא יִטְמְאוּ הַמְּשַׁקֵּים שְׁבַמִּפָּה מִחֲמַת הַשּׁוֹלְחָן, וַיַּחֲזְרוּ וַיִּטְמְאוּ אֶת הָאוֹכְלִים.

ברכות
פרק ח'

וְאִם יִנְיַחָה עַל הַכֶּסֶת, אֵין לְחוּשׁ כִּי אִם שְׁמָא יִטְמְאוּ יָדָיו. מוּטָב שְׁיִטְמְאוּ יָדִים שְׂאִין לָהֶם עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה - דְּאֵין נְטִילַת יָדִים לְחוּלִין מִן הַתּוֹרָה, וְלֹא יִטְמְאוּ אוֹכְלִים שְׂשֵׁי לָהֶם עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה - דְּרֵאשׁוֹן עוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּחוּלִין מִן הַתּוֹרָה.

ד **בית שמאי אומרים:** מכבדין את הבית ואחר כך נוטלין לידיים, ובית הלל אומרים: נוטלין לידיים ואחר כך מכבדין את הבית.

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת - מְקוּם שְׁאַכְלוּ שָׁם, מְכַבְּדִים אוֹתוֹ מִשְׁיִוְרֵי אוֹכְלִים שְׁנִתְפָּרְרוּ עָלָיו, וְאַחַר כֵּךְ נוֹטְלִים לַיָּדִים מִיַּם אַחֲרוֹנִים.

דְּפַעְמַיִם שֶׁהִשְׁמַשׁ עִם הָאֶרֶץ, וּמְנִיחַ הַפִּירוּרִים שְׂשֵׁי בָהֶם כְּפִיזִת, וְאִם אַתָּה אוֹמֵר נוֹטְלִים לַיָּדִים תְּחִילָה, נִמְצְאוּ אַתָּה מְפַסֵּד אֶת הָאוֹכְלִים, שְׂמִים אַחֲרוֹנִים נִתְזִים עָלֵיהֶם וְנִמְאָסִים.

וּבֵּית הַלֵּל סִבְרֵי אֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁמְשׁ עִם הָאֶרֶץ, וְשִׁמְשׁ תְּלַמִּיד חֶכֶם אֵינוֹ מְנִיחַ פִּירוּרִים שְׂשֵׁי בָהֶן כְּפִיזִת, אֲלֵא מְסִיר אוֹתָם. וְאִם נִתְזִים הַמַּיִם עַל גְּבֵי פִירוּרִים שְׂאִין בָּהֶם כְּפִיזִת, אֵין בְּכֵךְ כְּלוּם, דְּפִירוּרִים שְׂאִין בָּהֶם כְּפִיזִת מוּתָר לְאַבְדָּן בְּיָד.

וְהֵלֵכָה כְּבֵּית שְׁמַאי בְּזֵה, שְׁמוּתָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁמְשׁ עִם הָאֶרֶץ.

ה **בית שמאי אומרים:** גר ומזון ובשמים והבדלה, ובית הלל אומרים: גר ובשמים ומזון והבדלה.

גֵּר וּמְזוֹן - מִי שְׁאַכַל בְּשֶׁבֶת בְּמִנְחָה וְחִשְׁבָה לוֹ, וְעֵדִיין לֹא גָמַר סְעוּדָתוֹ, וְאֵין לוֹ זֵיץ אֲלֵא שִׁיעוּר כּוֹס אֶחָד, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים גֵּר וּמְזוֹן בְּשָׂמִים וְהַבְּדֵלָה.

דְּכוּלֵי עֲלֵמָא הַבְּדֵלָה בְּסוּף, דְּאַפּוּקֵי יוֹמָא מְאַחֲרִינֵן לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְלֹא לְהוּי עֲלִיָּה כְּמִשְׁאוּי. לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא עַל הַגֵּר וְעַל הַבְּשָׂמִים, דְּבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים גֵּר וּמְזוֹן וְאַחַר כֵּךְ בְּשָׂמִים, וּבֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים גֵּר וּבְשָׂמִים כִּי הַדְּרִי, דְּבִרְכוֹת שְׂאֵנוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹתָם דְּלֹא מְחִזֵי כְּמִשְׁאוּי, כְּגוֹן גֵּר וּבְשָׂמִים, מְקַדְמִינֵן לְהוּ לְבִרְכַת הַמְּזוֹן.

ברכות
פרק ח'

בית שמאי אומרים: "שברא מאור האש".
בית שמאי אומרים שברא מאור האש -
"שברא" דמשמע לשעבר, ולא "בורא" דמשמע
להבא.

"מאור האש", ולא "מאורי האש", דתרא
נהורא איקא בנוורא.

ובית הלל אומרים: "בורא מאורי האש".

ובית הלל אומרים בורא - נמי משמע
לשעבר.

מאורי האש - שהרבה גוונים יש בשלהבת:
אדומה, לבנה, וירקרוקת.

יח אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים
של עובדי כוכבים.

לא על הנר ולא על הבשמים של עובדי
כוכבים. - נר משום דלא שבת, שהעובד
כוכבים עשה מלאכה לאורו, וקיימא לן אור
שלא שבת אין מברכין עליו, הואיל ונעבדה בו
עבירה.

ובשמים של עובדי כוכבים, בבשמים שהם
במסיבה שעובדי כוכבים מסובים בה לסעודה
מירי. והא דתנן בסיפא "ולא על הנר ולא על
הבשמים של עבודת כוכבים", מה טעם קאמר:
מה טעם אין מברכין על בשמים של עובדי
כוכבים? לפי שסתם מסיבת עובדי כוכבים
לעבודת כוכבים, ואין מברכין על בשמים של
עבודת כוכבים.

ולא על הנר ולא על הבשמים של מתים.

ולא על הנר של מתים - דלא אתעביד
לאורה, אלא לכבוד בעלמא.

ולא על בשמים של מתים - דלעבורי ריחא
עבידי.

ולא על הנר ולא על הבשמים שלפני עבודה
זרה.

ולא על נר ובשמים - דעבודת כוכבים, לפי
שאסורין בהנאה.

אין מברכין על הנר עד שיאיתו לאורו.

ברכות
פרק ט'

עד שיאיתו לאורו - שיהנו מאורו. ולא שיהנו
ממש, אלא שקרוב לו כל כך שיוכל להנות אם
ירצה.

יח מי שאכל ושכח ולא ברך - בית שמאי
אומרים: יחזור למקומו ויברך, ובית הלל
אומרים: יברך במקום שזכר. עד אימתי הוא
מברך? עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו.

שיתעכל המזון שבמעיו - כל זמן שאינו רעב
מחמת אותה האכילה, הוא סימן שלא נתעכל
המזון. ודוקא בשכח אמרי בית הלל דאינו
חוזר, אבל במזיד דברי הכל יחזור למקומו
ויברך.

יח בא להם יין לאחר המזון, ואין שם אלא
אותו הפוס - בית שמאי אומרים: מברך על
היין ואחר כך מברך על המזון, ובית הלל
אומרים: מברך על המזון ואחר כך מברך על
היין.

מברך על היין ואחר כך מברך על המזון -
שאין ברפת המזון טעונה כוס. ובית הלל סברי
ברפת המזון טעונה כוס.

עונין אמן אחר ישראל המברך.

עונין אמן אחר ישראל המברך - ואף על פי
שלא שמע הזכרת השם אלא סוף הברכה,
דמסתמא לשמים בריך.

ואין עונין אמן אחר הפותי המברך, עד
שישמע כל הברכה.

אלא אם כן שמע כל הברכה - שמא בריך
להר גרזים.

יח הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל,
אומר: "ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום
הזה". מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה, אומר:
"ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו".

הרואה מקום שנעשו בו ניסים - כגון
מעברות ים סוף, ונחלי ארנון, ומעברות הירדן,
ואבן שישב עליה משה עליו השלום כשעשה
מלחמה בעמלק, ודומיהן.

ברכות

פרק ט'

לפרקים - משלשים יום לשלשים יום.

על הגשמים ועל הבשורות הטובות אומר: "ברוך הטוב והמטיב", ועל שמועות רעות אומר: "ברוך דיין האמת".

על הגשמים וכו' - מברך "הטוב והמטיב", והוא דאית ליה ארעא בשותפות עם אחרני, דהכי משמע "הטוב והמטיב" - הטוב לדידיה, והמטיב לאחרני. אכל כי לית ליה ארעא כלל, אומר: "מודים אנתנו לך ה' אלהינו, על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו וכו'". ואם יש לו קרקע לבדו, מברך "שהחיינו".

בנה בית חדש, וקנה פלים חדשים, אומר: "ברוך שהחיינו".

בנה בית חדש וקנה פלים חדשים - בין יש לו פיוצא בהו, בין אין לו פיוצא בהו, מברך "שהחיינו".

מברך על הרעה מעין הטובה, ועל הטובה מעין הרעה.

על הרעה מעין הטובה - מפרש בגמרא כגון שצפו מים על ארצו, ושטפו תבואתו של שנה זו - אף על פי שרוו המים פני האדמה, ונעשית שדהו משופחת לשנים הבאות, השתא מיהא רעה היא, ומברך "דיין האמת".

ועל הטובה מעין הרעה - כגון דאשפח מציאה - אף על גב דרעה היא, דאי שמע בה מלקא, חובטו במכות ויסורין ושקיל לה מיניה, השתא מיהא טובה היא, ומברך "הטוב והמטיב".

הצועק לשעבר, הרי זו תפילת שוא.

הצועק לשעבר - המתפלל על מה שכבר היה, הרי זו תפילת שוא, דמאי דהוה הוה.

פיצד? היתה אשתו מעוברת, ואמר: "יהי רצון שתלד אשתי זכר" - הרי זו תפילת שוא. הנה בא בדרך ושמע קול צוטה בעיר, ואמר: "יהי רצון שלא יהיו אלו בני ביתי" - הרי זו תפילת שוא.

ברכות

פרק ט'

ואניסא דרבים כגון הני דאמרין, מתייבי כולי עלמא לברוכי, אבל אניסא דיחיד, כגון הרואה מקום שנעשה לו בו נס, איהו תייב לברוכי "ברוך שעשה לי נס במקום הזה", ובנו וכן בנו תייבים לברך "ברוך שעשה נס לאבותי במקום הזה".

וכל הני ברכות דמתניתין בעו הזכרת שם ומלכות, דכל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות, אינה ברכה.

על הזיקין, ועל הזנועות, ועל הפרקים, ועל הרעמים, ועל הרוחות, אומר: "ברוך שפחו וגבורתו מלא עולם".

על ההרים, ועל הגבעות, ועל הימים, ועל הנהרות, ועל המדברות, אומר: "ברוך עושה מעשה בראשית".

זיקים - כוכב הנראה כמו שפותח הרקיע, ויורה פחץ ממקום למקום. אי נמי, כוכב שנראה כמו שיש לו זנב ארוך.

זנועות - שהארץ מודעזעת ורועשת.

רעמים - קול הנשמע ברקיע מעננים ששופכים מים מזה לזה, כמה דתימא (ירמיה נ"א טו) "לקול תתו המון מים בשמים".

ועל הרוחות - שבאים בסערה וזעף, ואינם מצויות אלא לפרקים.

ברוך שפחו מלא עולם - ואי בעי מברך "ברוך עושה מעשה בראשית", שכל אלו מעשה בראשית הם, דכתיב (תהילים קל"ה ז) "ברקים למטר עשה". אבל על ההרים ועל הגבעות וכו', אומר "עושה מעשה בראשית" דוקא, דלא מצי לברוכי עלייהו "שפחו מלא עולם", שאינן נראים ברוב העולם, אלא כל אחד ואחד במקומו.

רבי יהודה אומר: הרואה את הים הגדול, אומר: "ברוך שעשה את הים הגדול" - בזמן שרואה אותו לפרקים.

הים הגדול - ים אוקיינוס שמקיף העולם.

ברוך שעשה את הים הגדול - שמתוך גדלו וחיבותו, קובע ברכה לעצמו.

ד הנקנס לכרך מתפלל שמים – אחת
 בכניסתו ואחת ביציאתו. בן עזאי אומר: ארבע
 – שמים בכניסתו ושמים ביציאתו. ונותן
 הודאה לשעבר, וצועק לעתיד לבוא.

שמים בכניסתו ושמים ביציאתו - בכניסתו
 אומר: "שתכניסני לכרך זה לשלום". נקנס,
 אומר: "מודה אני לפניך, שהכנסתני לכרך זה
 לשלום" – הרי זה שמים בכניסתו.

ביקש לצאת, אומר: "שתוציאני מכרך זה
 לשלום". לאחר שיצא, אומר: "מודה אני
 לפניך, שהוצאתני מכרך זה לשלום".

וכל כך למה? מפני שצריך שיתן אדם הודאה
 לבוראו על מה שעבר עליו מן הטוב, ויתפלל
 על העתיד שתבוא לו טובה.

